Primljeno/Submitted: 03.05.2026. Prethodno priopćenje
Prihvaćeno/Accepted: 25.05.2026. Preliminary research

UČINCI INFLACIJE NA ŽIVOTNI STANDARD STANOVNIŠTVA

EFFECTS OF INFLATION ON THE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION

Marko Galić*
Katarina Kulić**
Stijepan Petrović***

SAŽETAK

Inflacija predstavlja jedan od najvažnijih makroekonomskih fenomena koji ima značajan utjecaj na gospodarska kretanja i životni standard stanovništva. Izravno utječe na kupovnu moć novca, realne dohotke i ekonomsko upravljanje financijama u kućanstvima. Pri tome su posebno pogođene ranjive skupine stanovništva, poput onih s nižim prihodima. U razdoblju nakon pandemije bolesti korona virusa, kao i u vrijeme zaoštrenih gospodarskih odnosa između niza zemalja zbog ratova, inflacija ponovno dolazi u središte ekonomskih rasprava. Ograničenja na strani ponude uz povećanje potražnje dovodi do ubrzanog rasta cijena na što središnje banke moraju odgovoriti pooštravanjem monetarne politike i rastom kamatnih stopa. Cilj ovog rada jest prikazati kako inflacija kao ključan ekonomski fenomen snažno utječe na svakodnevni život stanovništva. Pojava inflacije predstavlja složen problem koji zahtijeva širi pristup koji utječe na ekonomske odluke ljudi. Pri tome važnu ulogu imaju vlade i središnja banka koji mogu usmjeravati ljude prema stabilnijem ekonomskom ponašanju. Njihova uloga je vidljiva u upravljanju novčanom ponudom, kamatnim stopama i strategijama komunikacije. Pri tome je važno da donositelji politika vode računa i o mogućnim posljedicama mjera. Svrha toga je da politike budu učinkovite u djelovanju protiv inflacije, ali također i pravedne.

Ključne riječi: inflacija, životni standard, porast cijena

ABSTRACT

Inflation represents one of the most important macroeconomic phenomena, exerting a significant impact on economic dynamics and the standard of living of the population. It directly affects the purchasing power of money, real incomes, and economic management of household finances. In this context, vulnerable groups, particularly those with lower incomes, are especially affected. In the period following the coronavirus pandemic, as well as amid intensified economic tensions among a number of countries due to wars, inflation is once

* Lecturer, Agria d.o.o., Procurement Manager, email: mgalic99@gmail.com
*** Lecturer, University of Applied Sciences Lavoslav Ružička in Vukovar, email: kkulic@vevu.hr
***** Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Director, email: spetrovi8@gmail.com

again at the centre of economic debates. Supply-side constraints, combined with increased demand, lead to accelerated price growth, to which central banks must respond by tightening monetary policy and raising interest rates. The aim of this paper is to demonstrate how inflation, as a key economic phenomenon, strongly influences the everyday life of the population. The emergence of inflation is a complex problem that requires a broader approach that influences people's economic decisions. In this process, governments and central banks play an important role, as they can guide people toward more stable economic behavior. Their role is evident in managing the money supply, interest rates, and communication strategies. It is also important that policymakers take into account the possible consequences of their measures. The purpose of this is to ensure that policies are effective in combating inflation, but also fair.

Keywords: inflation, standard of living, price increase

1. UVOD

Iako je pojam inflacije široko rasprostranjen u medijima, nedostatak stvarnog razumijevanja ovog procesa može negativno utjecati na financijske odluke pojedinaca, poput štednje i ulaganja. Inflacijom se smatra isključivo kontinuirani rast cijena koji zahvaća šire tržište, a ne samo pojedinačna dobra. Privremeni skokovi troškova, poput onih uzrokovanih blagdanskom potrošnjom ili sezonskim promjenama ne definiraju se kao inflacijski pritisci. Takve kratkotrajne varijacije ne zahtijevaju posebne ekonomske mjere, jer ne predstavljaju sustavnu nestabilnost (Fahlevi, Ernayani, Lestari, Hubur i Wahyudi, 2020). Različiti su intenziteti ovog fenomena i razumijevanje tih razlika ključno je za snalaženje u suvremenim gospodarskim kretanjima. Građani inflaciju doživljavaju kao izravnu prijetnju životnom standardu te je često povezuju s pohlepom poslodavaca i općom političkom nestabilnošću (Shiller, 1997). Nezaposlenost i inflacija su od presudne važnosti za državne institucije jer izravno utječu na stabilnost nacionalnog gospodarstva. Poseban naglasak je na oblikovanju monetarnih politika čiji je primarni zadatak održavanje niske razine rasta cijena (Khanssa, Nasser i Mourad, 2018). Ključnu ulogu u suzbijanju inflacije ima središnja banka radi očuvanja ekonomske i socijalne stabilnosti. Glavni zadatak monetarne politike obuhvaća dugoročno održavanje stabilnih cijena uz istovremeno ublažavanje negativnih gospodarskih ciklusa u kraćim razdobljima. Donositelji odluka suočavaju se s izazovom usklađivanja prošlih i budućih poteza kako bi osigurali vremensku dosljednost svojih strategija (Benić, 2014).

2. TEORIJSKI OKVIR

Postojeće ekonomske teorije pojašnjavaju uzroke i dinamiku inflacije, pri čemu se naglašavaju različiti mehanizmi i aspekti procesa inflacije. Jedna od njih je *Teorija potražnje* prema kojoj je intenzitet inflacije povezan s većim brojem čimbenika koji utječu na traženu količinu dobara. Jedna opcija je da se promatra jedan čimbenik uz pretpostavku da su ostali čimbenici ostali nepromjenjivi. No, za ublažavanje rizika inflacije potrebno je razumjeti obrnuti proces, odnosno kakav je odnos između količine dobara i cijene. Povećanje cijene dovest će do smanjenja potrošnje nekog proizvoda ili prelazak na zamjenski proizvod. No pad

cijene dovest će do veće potražnje. Buheji (2022) ističe tri glavna čimbenika koja utječu na inflaciju, a to su cijena, dohodak i preferencije potrošača. Prema njemu, postoji pozitivna povezanost između potražnje količine jedne vrste robe i cijene njezine zamjene. Povećanje cijene neke robe povećat će potražnju za robom druge vrste, dok će pad cijene smanjiti potražnju za zamjenskom robom. Prijedlog je da se ovakav obrazac ponašanja usvoji kao poželjan i efikasan za siromašnije slojeve stanovništva. Nadalje, preferencije potrošača također utječu na potražnju za nekom vrstom robe. Tako će se potražnja povećati s porastom preferencija neke robe, a također smanjiti ako potrošači nemaju interes za istom.

S pojavom potražnje povezana je i ponuda, pa tako *Teorija ponude* naglašava količinu roba ili dobara koju proizvođači mogu ili žele ponuditi na tržištu. Količina robe na tržištu proporcionalna je promjeni cijene te robe, pa što je veća cijena veća je i ponuđena količina robe i obratno. Količina roba ovisi o čimbenicima poput cijene, alternativne robe, tehnološka razina, troškovi proizvodnje, porezi, subvencije te očekivanja o budućim cijenama (Hutchinson, Nicholson, Lukenchuk i Taylor, 2017). Cijena robe ima izravan utjecaj na inflaciju, na način da viša cijena povećava ponudu, a niža ju smanjuje. Za alternativnu robu vrijedi obrnuto. Nadalje, tehnološki napredak će smanjiti troškove proizvodnje i povećati ponudu, dok će smanjenje troškova proizvodnje povećati zaradu, ali i ponudu. Ako se koriste subvencije i porezi kao mjere koje dolaze od države, doći se do povećanja ponude u slučaju subvencije, dok će ju porezi smanjiti. No i sama očekivanja potrošača imaju ulogu, pa tako očekivani rast cijena smanjuje ponudu, a očekivani pad povećava.

Kvantitativna teorija novca proglašena je jednim od temeljnih načela monetarne ekonomije. Prema njoj, ključan pokretač inflacije je porast novčane mase (Jung, 2024). Američki ekonomist Milton Friedman je u 20.stoljeću isticao je da postoji dugotrajna stabilna povezanost između inflacije i porasta novčane mase. Smatrao je da monetarne politike imaju učinak na gospodarstvo tek nakon dugog i varijabilnog vremenskog odmaka. Pojava inflacije je moguća samo ako se poveća količina novca koja je u opticaju. Neki privremeni događaji mogu dovesti samo do kratkotrajnog rasta cijena, ali nikako do inflacije (primjerice pojava suše u poljoprivredi). Osim povećanja količine novca, na stopu inflacije može utjecati očekivanje javnosti. Ako se ne očekuje rast cijena u skoroj budućnosti zadržava se likvidnost. Posljedica toga je da se mali udio dodatnog novca troši na kupnju, ali nema većeg rasta ni cijena ni potražnje. Ovakve situacije su moguće u početnim fazama inflacije, kada još nije vidljivo da proces inflacije traje. No, moguće je da društvo u cjelini shvati da cijene rastu na temelju prethodnog iskustva te da je došlo do inflacije (Fahlevi i sur., 2020).

Do promjene poimanja Kvantitativne teorije novca došlo je krajem 20.stoljeća radi velikih poremećaja u optjecaju novca čime je narušena stabilnost. Stoga se monetarni agregati nisu više mogli pouzdano koristiti kao pokazatelji buduće inflacije. U današnje vrijeme se primjenjuje strategija ciljanja tečaja ili inflacije. Većina razvijenih zemalja je napustila monetarno ciljanje čime je smanjena uloga novčane mase (Jung, 2024). Unatoč nedostatcima, ova teorija je još uvijek korisna za objašnjavanje procesa inflacije u suvremenom dobu posebno za zemlje u razvoju.

Keynesova teorija inflacije ističe da do inflacije dolazi kada društvo ima namjeru više trošiti nego što imaju stvarne ekonomske kapacitete. Prema ovom stajalištu, inflacija je borba između društvenih grupa s ciljem ostvarivanja što većeg udjela ukupnog dohotka. Posljedično dolazi do toga da ukupna potražnja premašuje raspoloživu količinu robe ili dobara. Tada

dolazi do inflacijskog jaza, jer neki uspijevaju osigurati sredstva za kupnju dobara. Primjeri toga su poduzetnici koji pomoću kredita ulažu, radnici koji traže povećanje plaća koje je veće od rasta produktivnosti ili država koja povećava potrošnju (Fahlevi i sur., 2020). No može se dogoditi da takve efektivne potražnje premaše količinu dobara ili robe koju gospodarstvo može proizvesti te će tada doći do porasta cijena. Ako se u idućem razdoblju i dalje pokušava osigurati dodatna sredstva to može dodatno povećati inflaciju (Agussalim, Limakrisna i Ali, 2017). U ovakvom procesu lošije prolaze oni koji ne uspiju povećati svoje prihode, poput državnih službenika i umirovljenika. Inflacija će se zaustaviti tek kada se uspostavi ravnoteža efektivne potražnje i raspoložive ponude.

Neke teorije objašnjavaju inflaciju kao rezultat konflikta ili sukoba između kapitala i rada i predstavljaju varijantu institucionalne ekonomije. Zajedničko obilježje *Teorija konflikta* je da uključene strane djeluju unutar određenog tržišnog okvira (Rowthorn, 2024). Sudionici različitih tržišta imaju i različitu moć u određivanju i cijena i plaća, što pogoduje nastanku spirala između plaća i cijena. Oni koji su u dobitku na jednom tržištu potom djelomično ili potpuno gube na drugom tržištu. Posljedica takve dinamike je inflacija koja se iskazuje kroz sukobljene interese. Jedan od primjera teorija konflikta su i klasni sukobi ili sukobi između proizvođača nafte i zemalja potrošača. Ovakav primjer vidljiv je u današnje vrijeme u svijetu kada zemlje potrošači kao odgovor na povećanje cijene nafte povećaju vlastite cijene. No proizvođači nafte uzvraćaju daljnjim povećanjem cijene što dovodi do daljnje inflacije i ciklus se ponavlja.

Strukturna teorija inflacije često se spominje u pojašnjavanju inflacije u zemljama u razvoju. Prema ovoj teoriji promjena relativnih cijena posljedica je strukturnih promjena u gospodarstvu. Primjeri promjena su slaba infrastruktura, neefikasno tržište ili ovisnost o uvozu. Stoga je inflacija povezana s efektom strukturnih promjena na kretanje cijena. U uvjetima nižih proizvodnih kapaciteta ili visoke nezaposlenosti strukturni problemi gospodarstva mogu dovesti do toga da ponuda sporije reagira na rast potražnje. Stoga se inflacija uzrokovana teškoćama koje proizlaze iz gospodarstva češće javlja u manje razvijenim zemljama koje se suočavaju s povremenim višim stopama inflacije (Shaikh, Muhammad i Khan, 2022). Strukturne odrednice gospodarstva se mijenjaju sporo i dugotrajno, pa se ovu teoriju naziva i teorijom dugoročne inflacije (Fahlevi i sur., 2020).

2.1. Pojam i vrste inflacije

Povećanje količine novca u optjecaju predstavlja jedan od temeljnih uzroka nastanka inflacije. U razvijenim gospodarstvima, ekonomska politika često koristi ekspanzivnu monetarnu politiku kako bi pokušala potaknuti gospodarski rast iznad prirodne razine. Donositelji odluka manipuliraju ponudom novca jer vjeruju u snažnu vezu između agregatne potražnje i realne proizvodnje. Iako takvi postupci mogu privremeno povećati proizvodnju, oni neizbježno dovode do rasta opće razine cijena. Razumijevanje ovih motiva ključno je za shvaćanje zašto vlade svjesno prihvaćaju inflaciju kao nuspojavu gospodarskih ciljeva. Na taj se način balansira između želje za većom proizvodnjom i održavanja stabilnosti valute.

Iako vlasti pokušavaju potaknuti proizvodnju ekspanzivnim mjerama, građani predviđaju takve poteze i prilagođavaju svoja očekivanja. Krajnji rezultat takvog pristupa je povišena stopa inflacije bez ikakvog stvarnog rasta gospodarskog učinka. Time se naglašava

da diskrecijsko pravo u vođenju politike često vodi u začarani krug ekonomskih problema. Ovi procesi pokazuju da bez jasnih pravila, same namjere vlasti nisu dovoljne za stabilnost (Kydland i Prescott, 1977). Vlasti često dolaze u iskušenje da promijene planiranu stopu inflacije nakon što javnost već formira svoja predviđanja. Budući da građani predviđaju takvo ponašanje države, oni unaprijed očekuju veći porast cijena, što dugoročno šteti vjerodostojnosti institucija. Takav gubitak povjerenja značajno ograničava prostor za učinkovito upravljanje gospodarstvom i sprječava postizanje stabilnosti. U konačnici, nemogućnost pridržavanja obećanih ciljeva stavlja ekonomske strategе u nepovoljan položaj na tržištu (Benić, 2014).

Inflacija se klasificira prema tri ključna kriterija kako bi se lakše razumjela njezina priroda (Ireland, 2020). Prva podjela fokusira se na intenzitet rasta cijena, koji varira od blagih oblika do ekstremne hiperinflacije. Druga kategorizacija istražuje izvorne uzroke, razlikujući situacije potaknute povećanom potražnjom od onih uzrokovanih rastom troškova proizvodnje. Treća podjela objašnjava porijeklo inflacije, dijeleći je na domaću ili uvezenu s međunarodnih tržišta. Kada gledamo intenzitet inflacije, najblaži oblik je blaga inflacija koja ne prelazi deset posto, dok se porast do trideset posto smatra umjerenim. Situacije u kojima cijene rastu do sto posto godišnje definirane su kao jaka inflacija. Naposljetku, svako povećanje koje premašuje tu granicu naziva se hiperinflacijom i predstavlja najekstremniji oblik ekonomske nestabilnosti (Tweneboah i Alagidede, 2019). Određivanje težine inflacije nije isključivo vezano uz njezinu brojčanu stopu, već ovisi o subjektivnoj procjeni i društvenom utjecaju (Bastero-Gil, Berera, Ramos i Rosa, 2021). Ozbiljnost ekonomske situacije mora se promatrati kroz prizmu onih koji snose najveći teret troškova. Primjerice, čak i umjeren porast cijena može se smatrati kritičnim ako izravno pogađa osnovne potrepštine socijalno ugroženih skupina. Stoga je za potpunu analizu nužno identificirati tko gubi, a tko ostvaruje dobit unutar promjenjivih tržišnih okolnosti. Prava priroda inflatornog pritiska otkriva se tek kroz njezinu pravednu raspodjelu unutar šire zajednice. Ekonomski pokazatelji neodvojivi su od njihovih socijalnih posljedica.

Druga podjela inflacije je prema njezinim izvornim uzročnicima. Prvi navedeni oblik je potražna inflacija, koja se javlja kada pretjerana kupovna moć nadmašuje trenutnu ponudu roba na tržištu. Nasuprot tome, troškovna inflacija nastaje kao izravna posljedica porasta izdataka potrebnih za proizvodnju dobara.

Treća podjela inflacije je prema njezinu podrijetlu, razlikujući pritom unutarnje i vanjske čimbenike. Domaća inflacija nastaje unutar države, često zbog prekomjernog tiskanja novca za pokrivanje proračunskih manjkova ili loših poljoprivrednih prinosa. S druge strane, uvezena inflacija dolazi s međunarodnih tržišta kada cijene robe i usluga kod trgovinskih partnera počnu rasti. Ekonomski poremećaji mogu biti uzrokovani lokalnim odlukama ili globalnim promjenama na koje država teže utječe. Razumijevanje ovih izvora ključno je za prepoznavanje razloga zbog kojih kupovna moć novca opada.

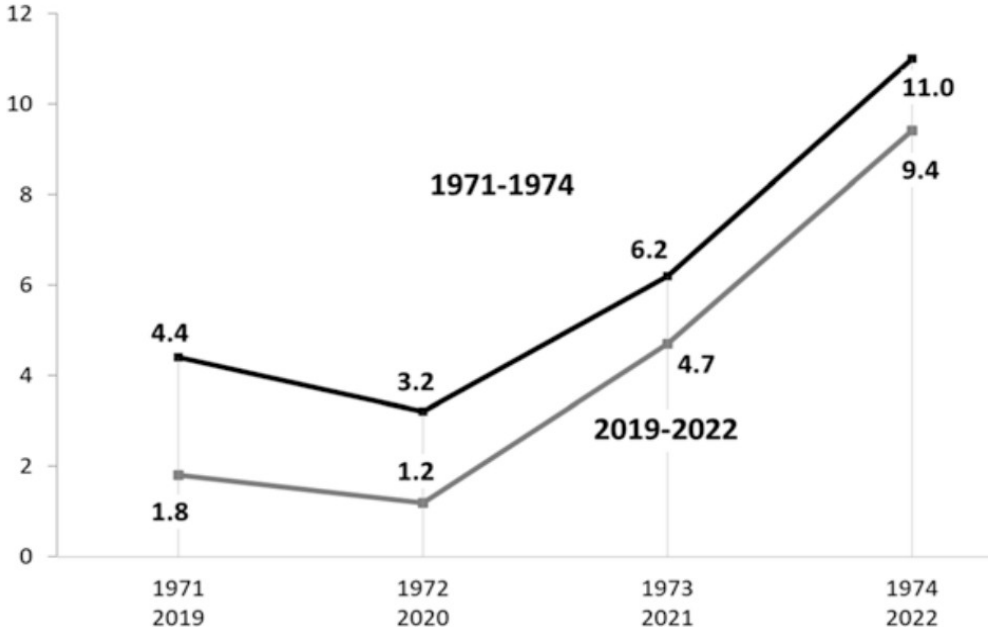
2.2. Inflacija i cijena nafte

Nafta kao primarni izvor energije i važna sirovina u proizvodnji i transportu ima značajnu ulogu u kretanju inflacije. Porast cijene nafte najčešće dovodi do povećanja troškova

proizvodnje i distribucije, što rezultira većom cijenom krajnjih proizvoda. Povećanje ulaznih troškova u proizvodnom procesu naziva se troškovna inflacija.

Neočekivanom brzinom kojom se razvila suvremena inflacija možemo povući izravnu paralelu s ekonomskim previranjima iz sedamdesetih godina prošlog stoljeća (slika 1). Stručnjaci naglašavaju kako je pojava rasta cijena gotovo nemoguće precizno predvidjeti, unatoč jasnim naznakama njihova utjecaja. Nagli skok inflacije zatekao je većinu aktera na tržištu, potvrđujući tezu da se takve promjene događaju iznenada i silovito.

Slika 1. Usporedba godišnje stope inflacije 1970-ih i 2020-ih

Izvor: U.S. Bureau of Labor Statistics (https://www.bls.gov/)

Zbog dramatičnog rasta cijena energenata, troškovi su se prelili na sve razine proizvodnje i potrošnje, što je rezultiralo općim poskupljenjem robe i usluga. Situaciju je dodatno pogoršala inflacijska spirala, jer su plaće rasle brže od stvarne produktivnosti rada. Iako su stručnjaci predviđali dugoročne promjene na tržištu, silina i brzina naftnih šokova potpuno su iznenadile tadašnje gospodarstvo (Meadows, Randers i Meadows, 2005).

2.3. Učinak inflacije na životni standard

Za mnoga kućanstva diljem svijeta porast inflacije predstavlja popriličan izazov. Sve veće cijene ruše vrijednost realnih plaća i ušteđevina, čineći kućanstva sve siromašnijima. Budući da nemaju pristup povoljnim kreditima, siromašni se često dodatno zadužuju na nesigurnim tržištima kako bi zadovoljili osnovne životne potrebe. Inflacija neproporcionalno pogađa različite društvene slojeve, pri čemu su siromašnija kućanstva najviše ugrožena jer većinu svojih primanja uglavnom troše na osnovne potrepštine. Stoga čak i minimalna poskupljenja ugrožavaju njihovu egzistenciju. Na taj način porast cijena, ne samo da smanjuje životni standard, već produbljuje jaz između društvenih klasa. Zbog nedostatka financijskih rezervi, socijalno ugrožene obitelji prisiljene su konzumirati hranu niske kvalitete, što može

trajno narušiti kognitivni razvoj njihove djece (Buheji, 2022). Zaključci istraživanja autora Anghelache, Anghel, Iacob, Rădut i Strijek iz 2022. godine na temelju analize podataka prikupljenih od država članica Europske unije i drugih zemalja svijeta ukazuju da je tada bio vidljiv prag globalne ekonomske recesije. Predviđanja su bila da će posljedice osjetiti i najrazvijenije zemlje.

Siromašna kućanstva u zemljama u razvoju troše čak polovicu svojih prihoda na prehrambene proizvode, dok imućnije obitelji na istu kategoriju izdvajaju znatno manji postotak. Zbog takve raspodjele troškova, nagli porast cijena hrane i energije stvara nerazmjeran financijski pritisak na najugroženije skupine društva. Direktan efekt inflacije na životni standard predstavlja smanjenje kupovne moći. U takvim situacijama dolazi do pada prihoda i građani si mogu priuštiti sve manje roba i usluga. Dodatnu potvrdu ovakvom nalazu daju i istraživanja koja potvrđuju da se navedeno posebno javlja u kontekstima u kojima prevladava visoka inflacija i spori rast plaća (Deaton, 2019). Kada se promatra Hrvatska u posljednjem desetljeću, bilježi porast inflacije 2021.godine. Od tada se može uočiti da je tema inflacije jedna od aktualnih tema u javnosti. Nadalje, rat u Ukrajini doveo je do povećanja energenata općenito na tržištu. Takav porast zabilježene je i na gospodarstvo Europe. Istraživanje provedeno u Hrvatskoj autora Kurecic, Scuka i Kokotovic (2023) pokazuje da utjecaj rata Rusije i Ukrajine značajno utječe na osobne dohotke, potrošnju, ali i na štednju, što posljedično ima efekte na životni standard građana.

2.4. Osvrt na Hrvatsku

Državni zavod za statistiku koristi indeks potrošačkih cijena za precizno mjerenje inflacije u Hrvatskoj. Izračun se temelji na praćenju košarice koja sadrži približno 890 različitih proizvoda i usluga ključnih za svakodnevni život prosječnog kućanstva. Najznačajniji udio u troškovima građana zauzimaju hrana i energija, koji zajedno čine više od 40% ukupnih izdataka. Zbog takve strukture potrošnje, promjene cijena ovih osnovnih potrepština imaju najveći utjecaj na konačnu stopu inflacije. Nasuprot tome, kategorije poput rekreacije i kulture imaju znatno manji značaj pri određivanju opće razine cijena. Ovakav sustav ponderiranja osigurava da statistički podaci vjerno oslikavaju stvarne ekonomske pritiske na kućne proračune.

U tablici 1 prikazani su ekonomski pokazatelji potrošačkih cijena u ožujku 2026. godine, uspoređujući ih s prethodnim mjesecom i istim razdobljem za godinu prije. Analiza bilježi opći porast troškova života, pri čemu su najveća poskupljenja zabilježena u sektorima stanovanja, energenata te transporta. Dok su cijene hrane i ugostiteljskih usluga također u porastu, određene kategorije poput odjeće, obuće i obrazovanja bilježe godišnji pad vrijednosti. Prikazan je doprinos svake pojedine skupine proizvoda ukupnoj stopi inflacije, koristeći standardiziranu klasifikaciju potrošnje. Na mjesečnoj razini, sezonske promjene najviše su utjecale na rast cijena prijevoza i odijevanja, čime se zaokružuje slika o trenutnim tržišnim kretanjima.

Tablica 1. Indeks potrošačkih cijena u ožujku 2026.

ECOICOP, ver. 2		Ponderi[2)]	III. 2026.[3)] Ø 2025.	III. 2026. III. 2025.	III. 2026. II. 2026.
00	**Indeks potrošačkih cijena – ukupno**	**1 000,00**	**103,4**	**4,8**	**1,4**
01	Hrana i bezalkoholna pića	269,18	101,2	3,3	0,1
02	Alkoholna pića i duhan	49,77	105,3	7,5	0,0
03	Odjeća i obuća	71,24	96,2	-2,4	6,3
04	Stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva	150,07	109,3	11,1	0,8
05	Pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstava	60,72	99,7	-0,3	0,0
06	Zdravstvo	28,05	103,1	3,6	0,9
07	Prijevoz	139,31	107,6	7,0	4,7
08	Informacije i komunikacije	60,26	102,5	3,2	1,7
09	Rekreacija, sport i kultura	39,35	101,3	4,4	-0,3
10	Usluge obrazovanja	6,33	98,5	-1,6	0,0
11	Restorani i usluge smještaja	55,29	102,2	6,0	0,7
12	Usluge osiguranja i financijske usluge	19,27	102,5	2,9	0,0
13	Osobna njega, socijalna zaštita i razna roba i usluge	51,16	102,6	3,7	0,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Dok se indeks potrošačkih cijena (IPC) primarno koristi za analizu inflacije unutar granica jedne države, harmonizirani indeksi potrošačkih cijena (HIPC) služi kao unificirani statistički alat za šire europsko tržište. Zahvaljujući strogo definiranim i usklađenim metodama izračuna, ovaj sustav omogućuje objektivnu usporedbu rasta cijena između zemalja članica Europske unije i njezinih partnera. Takav pristup osigurava visoku razinu transparentnosti i usklađenosti ekonomskih podataka na međunarodnoj razini.

U tablici 2 ističe se primjetan godišnji porast troškova od 4,6% u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine. Također je zabilježen i blaži mjesečni rast cijena od 1,2% u odnosu na veljaču iste godine.

Tablica 2. Harmonizirani indeksi potrošačkih cijena u ožujku 2026.

ECOICOP, ver. 2		Ponderi[2)]	III. 2026.[3)] Ø 2025.	III. 2026. III. 2025.	III. 2026. II. 2026.
00	**Harmonizirani indeks potrošačkih cijena – ukupno**	**1 000,00**	**102,72**	**4,6**	**1,2**
01	Hrana i bezalkoholna pića	217,66	101,30	3,4	0,1
02	Alkoholna pića i duhan	72,29	103,98	5,9	-0,1
03	Odjeća i obuća	55,95	95,93	-2,9	6,7
04	Stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva	109,54	110,09	12,1	1,0
05	Pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstava	50,65	99,62	-0,4	0,0
06	Zdravstvo	56,46	103,13	3,7	0,9
07	Prijevoz	122,51	106,04	5,7	4,1
08	Informacije i komunikacije	57,68	101,23	1,3	1,1
09	Rekreacija, sport i kultura	53,73	101,10	4,8	-1,0
10	Usluge obrazovanja	7,89	98,70	-1,3	0,0
11	Restorani i usluge smještaja	125,87	100,38	6,5	1,0
12	Usluge osiguranja i financijske usluge	13,59	101,89	2,2	0,0
13	Osobna njega, socijalna zaštita i razna roba i usluge	56,18	102,43	3,6	0,4

Izvor: Državni zavod za statistiku

2.5. Ekonomske mjere za ublažavanje inflacije

Porast inflacije uglavnom povećava nejednakost i siromaštvo na način da više utječe na prihode siromašnijih kućanstava ili onih sa prosječnim prihodima, nego onih s visokim prihodima. Stoga se siromašniji više suočavaju s većom inflacijom te se lako ponovno vraćaju u inflaciju (Foster, Jolliffe, Ibarra, Lakne i Tetteh-Baah, 2025). Može se reći da inflacija predstavlja mehanizam koji povećava jaz između onih koji su bogati i onih pri donjoj granici ljestvice.

Mjere javnih politika koje se koriste za smanjenje inflacije promatraju se najčešće u kategorijama monetarne i fiskalne politike. Prvu, monetarnu primarno vodi središnja banka. Pri tome se koriste različiti instrumenti, poput kamatnih stopa, kupnje i prodaje vrijednosnih papira, obvezne rezerve, kreditna stopa, kvantitativno popuštanje i različite smjernice. Odluke o državnoj potrošnji i oporezivanju odnose se na fiskalnu politiku. Međutim, učinkovitost svih mjera ovisi o ekonomskom kontekstu i kvaliteti provedbe mjera (Ayodele, 2021). Oporezivanje se koristi u manje razvijenim zemljama, dok je državna potrošnja pozitivno povezana s ekonomskom aktivnosti. Neki nalazi ukazuju da ekspanzivna monetarna politika ima pozitivan učinak na društvo, no ekspanzivna fiskalna ne dovodi uvijek do gospodarskog rasta, a čak i povećava inflaciju (Taslima, Sayem, Sidhu i Chowdhury, 2024). Održavanje relativne stabilnosti ključan je zadatak monetarne politike središnjih banaka svake zemlje (Adaramola i Dada, 2020; Anidiobu, Okolie i Oleka, 2018).

Fiskalne politike mogu ojačati vanjsku poziciju neke zemlje, no istodobno mogu oslabiti tečaj u slučaju smanjenja razlika između kamatnih stopa te zemlje u usporedbi s onima u drugim dijelovima svijeta. Stoga može doći do neučinkovitosti fiskalnih mjera u borbi protiv inflacije i slabljenja tečaja. No i monetarna politika može imati nepovoljne posljedice, kao što je nezaposlenost i smanjenje rasta gospodarstva. Najčešće se monetarna politika primjenjuje zajedno s drugim instrumentima kako bi se postigla stabilnost cijena (Angelov, 2023). Neke fiskalne mjere, poput oporezivanja i državne potrošnje mogu potaknuti gospodarski rast, ali i pružiti podršku ranjivim skupinama građana. Nekada se kao mjera koristi kontrola cijena, koja dugoročno može dovesti do nestašice, ali i neučinkovitosti u sektoru gospodarstva.

Buheji (2022) navodi da tradicionalni postojeći modeli ponude i potražnje nisu dovoljni kako bi se zaštitili oni siromašni. Nadalje, predlaže korištenje modela kapaciteta nasuprot potražnje u kojem je naglasak stavljen na dostupnost usluga u alternativnih proizvoda za siromašne. Na ovakav način smanjio bi se rizik inflacije za siromašne tijekom kriznih vremena. Umjesto usmjerenosti na količinu robe naglasak bi se trebao staviti na kapacitet koji se isporučuje siromašnima. Ovaj model predviđa i promjenu načina razmišljanja. Također naglašava jačanje otpornosti kroz cjeloživotno učenje i obrazovanje. Ključni dio je da zajednice razviju male industrije koristeći ideje koje zahtijevaju minimalna financijska sredstva. Potiče se i pronalaženje alternativnih roba i materijala koji su pristupačniji. Time je moguće smanjiti nesrazmjer koji se povećava tijekom inflacije.

Učinkovitost politike predstavlja jedan od važnih čimbenika ublažavanja inflacije i općenito razvoj javnih politika. Uključenost u donošenje odluka, zajedno s istraživanjima s ciljem identificiranja problema pokazuje je izuzetno korisnima. Aktivnim sudjelovanjem usmjerava se istraživanje s ciljem pronalaženja prikladnih rješenja za političke izazove.

Monetarne mjere poput promjene kamatnih stopa mogu brzo djelovati, no nedovoljne su za dugoročnu stabilnost i ne rješavaju strukturne probleme (Ingram, Aley, Irving i Wallace, 2024). Stoga se može uočiti da različite mjere imaju različiti razinu učinkovitosti.

Nositelji javnih politika suočeni su s izazovima u praksi pri donošenju, ali i provedbi mjera za smanjenje inflacije. Može se javiti političko protivljenje, percepcija javnosti, ali i pojava različitih nepredvidljivih faktora. Primjerice, gospodarstvo ovisi o većem broju međusobno povezanih čimbenika, kao što su inflacija, globalno tržište, nezaposlenost, ponašanje ljudi, politika i slično. Što postoji veći broj prepreka češće će doći do odgađanja učinkovite provedbe nužnih mjera. Posljedično, to dodatno otežava dugoročniju kontrolu inflacije. Stoga stručno i planirano postupanje omogućuje bolje upravljanje percepcijom javnosti, suočavanje s političkim otporom provedbe nepopularnih mjera, kao i učinkovitije ekonomsko predviđanje (Ion, Iftimescu, Proteasa i Marin, 2019). Potrebno je da nositelji i kreatori javnih politika jasno razumiju temeljne uzroke inflacije te da mogu prepoznati najprikladnije mjere u konkretnoj situaciji. Njihov zadatak je da postave dobar model monetarne i fiskalne politike koju će jasno komunicirati javnosti o namjerama i ciljevima politika.

Autori Taslima i suradnici (2024) naglašavaju da značajan prijenos ekonomskih i primijenjenih istraživanja o strukturnim reformama koje utječu na gospodarstvo, posebno na inflaciju i dugoročnu stabilnost treba preuzeti istraživačka zajednica. Također naglašavaju da trebaju preuzeti i veću odgovornost za diseminaciju rezultata strukturnih reformi. Naglasak se stavlja na istraživače koji bi trebali proaktivno povećati dostupnost i vidljivost nalaza svojih istraživanja. Najčešće reforme uključuju povećanje produktivnosti i rješavanje neučinkovitosti u opskrbnim lancima u različitim sektorima imaju krucijalnu ulogu u dugoročnom smanjenju inflacije. Stručnjaci smatraju da se trebaju provoditi terenski projekti koji koriste društveni, fizički, ljudski i prirodni kapital neke zajednice.

3. ZAKLJUČAK

Inflacija je značajan makroekonomski izazov koji izravno ugrožava životni standard i kupovnu moć građana. Porastom cijena uzrokuju se ekonomske nejednakosti pri čemu su najteže pogođene društvene skupine s fiksnim ili niskim primanjima. Inflacija nije izoliran fenomen, već rezultat međusobno povezanih čimbenika, među kojima značajnu ulogu ima cijena energenata, osobito nafte. U današnje vrijeme jasno je vidljivo da energetska kriza, poremećaji u opskrbnim lancima te monetarna politika središnjih banaka utječu na oblikovanje ekonomskih kretanja.

Preporuke za buduća istraživanja odnose se na razmatranje strukturnih promjena u gospodarskom i financijskom sektoru. Također bi bilo korisno istražiti promjene u okvirima monetarne politike kroz duži vremenski period. Bilo bi poželjno da buduća istraživanja prošire svoj pristup i uključe ispitivanje i učinka bogatstva. Nadalje, predlaže se proširivanje istraživanja na veći uzorak zemalja koji imaju nizak i srednji dohodak, kao i one kod kojih je manji napredak platnih tehnologija. Ovakvi nalazi pridonijeli bi boljem razumijevanju činitelja inflacije, ali i učinkovitijem i pravovremenom predviđanju potencijalne buduće inflacije kroz vrijeme. Ispitivanje primjene postojećih teorija inflacije u praksi omogućilo bi utvrđivanje najvažnijih aspekata inflacijskih procesa u pojedinim državama. Na ovakav način

došlo bi se do zaključaka koja teorija ili kombinacija teorija je najprikladnija za pojedinu situaciju inflacije.

LITERATURA

1. Adaramola, A. O. i Dada, O. (2020). Impact of inflation on economic growth: Evidence from Nigeria. *Investment Management & Financial Innovations*, *17*(2), 1-13.
2. Agussalim, M., Limakrisna, N. i Ali, H. (2017). Mutual funds performance: Conventional and Sharia product. *International Journal of Economics and Financial Issues*, *7*(4), 150-156.
3. Angelov, I. (2023). Overcoming the inflation theory: The battle for economic stability. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, *23*(9), 58-63.
4. Anghelache, C., Anghel, M. G., Iacob, S. V., Rădut, C. M. i Strijek, D. A. (2022). Inflation seriously affects the standard of living of the population. *Theoretical & Applied Economics*, *29*(3), 223-232.
5. Anidiobu, G. A., Okolie, P. I. i Oleka, D. C. (2018). Analysis of inflation and its effect on economic growth in Nigeria. *Journal of Economics and Finance*, *9*(1), 28-36.
6. Ayodele, T. (2021). Effectiveness of economic policies in combating inflation in Nigeria. *European Journal of Applied Sciences, 9*(6), 524-534.
7. Bastero-Gil, M., Berera, A., Ramos, R. O. i Rosa, J. G. (2021). Towards a reliable effective field theory of inflation. *Physics Letters B*, *813*, 136055.
8. Benić, Đ. (2014). Monetarna politika: transparentnost središnje banke i ciljana inflacija. *Ekonomska misao i praksa*, *23*(1), 233-246.
9. Buheji, M. (2022). Mitigating the risks of inflation on the poor. *International Journal of Management (IJM)*, *13*(9), 1-13.
10. Deaton, A. (2019). *The analysis of household surveys (reissue edition with a new preface): A microeconometric approach to development policy*. World Bank Publications. https://documents1.worldbank.org/curated/en/593871468777303124/pdf/17140-PUB-revised-PUBLIC-9781464813313-Updated.pdf
11. Fahlevi, R., Ernayani, R., Lestari, W., Hubur, A. A. i Wahyudi, A. (2020). A brief review on the theory of inflation. *Journal of Critical Reviews*, *7*(8), 2069-2076.
12. Foster, E., Jolliffe, D. M., Ibarra, G. L., Lakner, C. i Tetteh-Baah, S. (2025). Global poverty revisited using 2021 PPPs and new data on consumption. *Policy Research Working Paper Series,* 11137.
13. Hutchinson, E., Nicholson, M., Lukenchuk B. i Taylor, T. (2017). *Principles of microeconomics.* University of Victoria. https://www.kufunda.net/publicdocs/Principles-of-Microeconomics-1511378083.pdf
14. Ingram, K., Aley, M. J., Irving, M. i Wallace, J. (2024). Interviews with policymakers in Australian health policy: Understanding the process of policy development. *Journal of Public Health Dentistry*, *84*(2), 118-123.

15. Ion, G., Iftimescu, S., Proteasa, C. i Marin, E. (2019). Understanding the role, expectations, and challenges that policy-makers face in using educational research. *Education Sciences*, *9*(2), 81.
16. Ireland, P. N. (2020). Independence and accountability via inflation targeting. *Cato Journal*, *40*(2), 269-283.
17. Jung, A. (2024). *The quantity theory of money, 1870-2020, No 2940.* European Central Bank.
18. Khanssa, M., Nasser, W. i Mourad, A. (2018). An econometric analysis of inflation and unemployment in Lebanon: A Vector Error Correction Model (VECM). *International Journal of Economics and Finance*, *10*(2), 133-141.
19. Kurecic, P., Scuka, A. i Kokotovic, F. (2023). The influence of inflation on the living standard of Croatian citizens. U H.N. Ribeiro, K.F. Cikovic i I.Kovac (Ur.), *Economic and social development : 95th International Scientific Conference on Economic and Social Development: Book of proceedings* (str. 200-210). Varaždin Development and Entrepreneurship Agency.
20. Kydland, F. E. i Prescott, E. C. (1977). Rules rather than discretion: The inconsistency of optimal plans. *Journal of Political Economy*, *85*(3), 473-492.
21. Meadows, D., Randers, J. i Meadows, D. (2005). *The limits to growth: The 30 year update*. Earthscan. https://arxiujosepserradell.cat/wp-content/uploads/2025/01/The-Limits-to-Growth-The-30-year-Update-Donella-H.-Meadows-Jorgen-Randers-etc.-Z-Library.pdf
22. Rowthorn, R. (2024). The conflict theory of inflation revisited. *Review of Political Economy*, *36*(4), 1302-1313.
23. Shaikh, P. A., Muhammad, F. i Khan, S. K. (2022). The dynamic theories of inflation. *Pakistan Journal of International Affairs*, *5*(2), 956-971.
24. Shiller, R. J. (1997). Why do people dislike inflation?. U C.D. Romer i D.H. Romer (Ur.), *Reducing inflation: Motivation and strategy* (str.13–70). University of Chicago Press.
25. Taslima, N., Sayem, M. A., Sidhu, G. S. i Chowdhury, F. (2024). Mitigating inflation: A comprehensive analysis of policy measures and their impacts on the US Economy. *Frontline Marketing, Management and Economics Journal*, *4*(7), 17-38.
26. Tweneboah, G. i Alagidede, P. (2019). Dollarization, inflation targeting, and inflationary dynamics in Ghana. *Journal of African Business*, *20*(3), 358-375.